Gemeente Amsterdam

Retouradres: Postbus 94652, 1090 GR Amsterdam

Gemeente Amsterdam

Commissie Persoonsgegevens

Aan: CTO, de heer 5.1, 2, e

C.c: Stedelijk directeur cluster Dienstverlening& Informatie, de heer M. Crooijmans

C.c: IV- manager cluster Dienstverlening& Informatie, de heer 5.1, 2, e

C.c: CIO AI, de heer 5.1, 2, e

C.c: Van het CTO innovatieteam, de heer 5.1, 2, e, de heer 5.1, 2, e en Privacy Officer D&I, de heer 5.1.2

Datum	5 maart 2018
Behandeld door	T. 5.1, 2, e
E-mail	5.1, 2, e amsterdam.nl
Bijlage	1
Onderwerp	Openbaar Register Slimme apparaten

Geachte heer Baron,

Op de vergadering van de Commissie Persoonsgegevens Amsterdam (CPA) van 24 januari 2019 waren bij het agendapunt "Openbaar Register Slimme apparaten" namens u aanwezig: de heer 5.1, 2, e (CTO innovatieteam), de heer 5.1, 2, e (Privacy officer Dienstverlening& Informatie) en de heer 5.1, 2, e (Project- en relatiemanager programma DataPunt).

Tijdens de vergadering gaf de heer Veltman een presentatie aangaande het Openbaar Register Slimme Apparaten (hierna: ORSA). Het ORSA verkeert nog in de eerste fase. Dit houdt in dat de software gereed is voor de basisfuncties zoals: het aantonen waar het slimme apparaat zich bevindt, voor welk doel camerabeelden worden verzameld en welke data het slimme apparaat verzamelt.
Het doel van het ORSA is het bevorderen van de transparantie naar bewoners en ondernemers. Op het moment zijn alleen de slimme apparaten van de gemeente Amsterdam in het ORSA opgenomen. Alliander, Waternet, politie en andere partners in het programma DI020 zullen ook worden gevraagd om hun slimme apparaten aan te melden. Ook zullen bedrijven gestimuleerd worden om hun slimme apparaten aan te melden.

Door het klikken op een slim apparaat in het ORSA komt er een kader tevoorschijn waarin het type apparaat wordt aangeduid. Tevens geeft dit kader aan welk soort gegevens worden verzameld en wat het doel is van het verzamelen. Men kan kiezen welke categorieën apparaten men op de kaart wil zien aangegeven: camera's, sensoren voor geluid of luchtkwaliteit. Elke categorie heeft een eigen kleur. Men kan er ook voor kiezen alle apparaten te tonen.

De gebruiker kan via het ORSA een e-mail versturen naar de eigenaar van het desbetreffende apparaat. De eigenaar kan zelf uiteindelijk beslissen om te reageren en daarmee zijn identiteit kenbaar maken. De eigenaar geeft dan toestemming op grond van artikel 6, eerste lid sub a, van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna: AVG).

De CPA heeft een aantal kanttekeningen gemaakt met betrekking tot het ORSA. Voorop staat de vraag wat de rol van de gemeente is en aan welke gemeentelijke taak dit project voor transparantie is gekoppeld. Duidelijkheid hieromtrent is geboden om nut en noodzaak van het bijhouden van het register vast te stellen en daarmee ook de criteria en grenzen te bepalen voor het opnemen van informatie in het register. Dit geldt met name voor de soort apparaten, het doel van het gebruik en informatie over de gebruiker. Dient het register het gemeentelijke belang of ook het belang van private partijen van wie gegevens over apparaten die bij hen in gebruik zijn, worden opgenomen. De vaststelling hiervan bepaalt de functie die het register zal kunnen gaan vervullen.
Het register kan de wettelijke verplichting voor de gemeente om het gebruik van camera's in de openbare ruimte kenbaar te maken, ondersteunen. Dit geldt ook voor bedrijven of instellingen die op hun terrein of bij de ingang van hun bedrijven camera's in gebruik hebben. Overwogen zou kunnen worden een met de camera corresponderende code in het register op te nemen aan de hand waarvan de burger het doel van het gebruik en de gebruiker gemakkelijk kan achterhalen. Een dergelijke functionele koppeling kan een burger die ten aanzien van over hem geregistreerde gegevens zijn rechten, zoals op kennisneming dan wel verzoeken om verwijdering, wil uitoefenen ook faciliteren.

Tijdens de vergadering merkte de CPA ook op dat bedrijven wel aangeven met hun camera's (mede) de openbare ruimte te willen bewaken. Dit gebruik stuit doorgaans op strafrechtelijke grenzen. De gemeente dient ervoor te waken om camera's of andere sensoren die gegevens over burgers kunnen registreren zonder deugdelijke rechtvaardiging op te nemen in het register. Dit zou een schijn van legitimatie kunnen geven aan het gebruik door bedrijven en instellingen. Voor de gemeente ziet de CPA hierbij een marginaal toetsende rol.

De CPA constateert dat de gemeente Amsterdam een pioniersrol speelt bij het in beeld brengen van registraties van burgers in de openbare ruimte. Zij onderschrijft het belang van het vergroten van de transparantie hiervan. Zij dankt t CTO voor de heldere presentatie en wordt graag geïnformeerd over en betrokken bij de verdere ontwikkeling van dit register. Voor verdere toelichting op bovenstaande kunt u de onderstaande notulen raadplegen.

Ik vertrouw er op u aldus voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend, 5.1, 2, e

5.1, 2, e

De heer mr. dr. U. van de Pol
Voorzitter Commissie Persoonsgegevens Amsterdam

Commissie Persoonsgegevens Amsterdam
Uittreksel van het verslag van het besloten agendapunt van de vergadering op donderdag 24 januari 2019

1.Openbaar Register Slimme apparaten (Cluster Dienstverlening& Informatie, CTO)
Het register dat getoond wordt is nog niet openbaar gemaakt. Het is een kaart van Amsterdam met daarop aangegeven de plekken waar slimme apparaten staan en wat voor soort gegevens die verzamelen en voor welk doel. Het register is opgezet door de gemeente met de bedoeling transparantie naar bewoners en ondernemers te bevorderen, zodat zij desgewenst kunnen zien welke slimme apparaten er in hun omgeving in de openbare ruimte staan, welke data die verzamelen en hen eventueel in de gelegenheid te stellen aan de eigenaar te vragen of ze die ook voor hun eigen doeleinden mogen gebruiken. Via kaders kan men met een klik zien wat het register is, van wie dat is en antwoorden vinden op veel gestelde vragen (FAQ). Daarbij wordt ook duidelijk aangegeven dat het register niet per se volledig of actueel is, omdat dit afhankelijk is van de eigenaar van het betreffende apparaat. Men kan kiezen welke categorieën apparaten men op de kaart wil zien aangegeven: camera's, sensoren voor geluid of luchtkwaliteit. Elke categorie heeft een eigen kleur. Men kan er ook voor kiezen alle apparaten te tonen.
Met een muisklik op een apparaat komt een kader tevoorschijn waarin het type apparaat wordt aangeduid en het soort gegevens dat daarmee wordt verzameld en voor welk doel. De naam en contactgegevens van de eigenaar worden niet getoond, maar staan wel verborgen opgeslagen in het systeem. De gebruiker heeft wel de mogelijkheid via dat kader een mail te sturen naar de eigenaar. Het is vervolgens aan de eigenaar om te beslissen of hij op die mail reageert en zodoende zijn identiteit kenbaar te maken. Die blijft dus anoniem tot hij zelf anders besluit. Om het allemaal zo eenvoudig mogelijk te maken zijn al diverse vragen in een formulier opgenomen die men slechts hoeft aan te vinken. Er is ook beperkte ruimte om zelf een vraag te formuleren. Zo hoopt men meer eigenaars te bewegen om hun eigen slimme apparaten voor dit register aan te melden.
Op dit moment staan er alleen nog maar de apparaten van de gemeente zelf in, althans voor zover die bekend zijn. Alliander, Waternet, politie en andere partners in het programma Dlo20 wordt gevraagd ook hun apparaten te melden. Daarna zal er een informatiecampagne komen via de KvK om bedrijven te bewegen hun apparaten aan te melden. Als het niet lukt op vrijwillige basis, valt te overwegen het via de APV af te dwingen, maar dat zal moeilijk te handhaven zijn. De vraag of het verplicht stellen wenselijk is, is aan de politiek.

De CPA is benieuwd wat bedrijven terugkrijgen voor hun medewerking en of burgers wel op dit register zitten te wachten.

Voor het maatschappelijk imago van een bedrijf is het volgens CTO altijd goed transparant te laten zien waar men mee bezig is. Bovendien biedt dit register de mogelijkheid om collega's te vragen of men via een bepaald apparaat verzamelde gegevens mag gebruiken. In de privacyverklaring van de gemeente staat dat men zich anoniem door de stad moet kunnen bewegen. Dit openbaar register kan de burger duidelijk maken waar en hoe gegevens worden verzameld. Het register zal niet gebruikt worden om bedrijven om de oren te slaan. De apparaten zijn immers niet vergunning plichtig. Ook is het nog maar de vraag of het ooit volledig gevuld zal raken. De vorige en de huidige wethouder vonden het in ieder geval van belang te proberen of een dergelijk register zal aanslaan.

DIo20 is ook bezig met het uitwerken van spelregels voor de digitale stad. Bij alle speregels is de vraag hoe handhaafbaar die zijn. Men kan niet garanderen dat iedereen in de stad onbespied blijft. Dan zou men bij wijze van spreken ook al het fotograferen op straat moeten verbieden. Het is niet haalbaar in het huidige tijdperk om burgers te garanderen dat ze niet digitaal worden gevolgd of gemonitord.

De CPA wil een onderscheid maken tussen camera's van de overheid en camera's van particulieren in de openbare ruimte. Het zou verplicht gesteld kunnen worden particuliere camera's in de openbare ruimte te voorzien van een code die terug te vinden is in een openbaar register zodat men kan controleren waarvoor ze gebruikt worden. In veel gevallen is het gebruik van particuliere camera's in de openbare ruimte strafbaar tenzij men het doel kenbaar maakt.

Er is bij het register expliciet besloten de doelbinding niet op te nemen omdat men zo weinig mogelijk informatie in het register op wil nemen om de kans op medewerking van bedrijven te vergroten. Transparantie is het primaire doel. Bovendien kunnen doelbindingen gaandeweg veranderen. Als de CPA daar een andere mening over heeft, kan dat in het advies gemeld worden.
Het uitgangspunt is nu wel geen camera's in het register op te nemen die een veiligheidsrisico met zich mee zouden kunnen brengen. Men wil voorkomen dat terroristen en criminelen via het register kunnen achterhalen waar bewakingscamera's staan. Hoe meer informatie men over slimme apparaten in het register opneemt, des te groter wordt het risico van misbruik.

De CPA merkt op dat bijvoorbeeld op de Wallen bedrijven daar aangaven met hun camera's ook wel de openbare ruimte te willen bewaken. Dan loopt men tegen grenzen van strafrecht en verantwoordelijkheden aan. Een ondernemer zou dan bijvoorbeeld bij een incident zich proberen te beroepen op het feit dat hij de camera bij het register gemeld heeft. De vraag is of het register dat soort zaken niet zelf zou moeten toetsen. Het achterwege laten kan veel discussies en raadsvragen oproepen.

De CTO stelt voor dan bij de FAQ-lijst op te nemen dat de ondernemer zelf volledig verantwoordelijk blijft voor de juridische en strafrechtelijke aspecten rond zijn apparaat. Het blijft lastig dat enkelvoudige beelden van een camera voor meervoudige doelen gebruikt kunnen worden. Het traject van OOV om stickers met QR-codes op hun camera's aan te brengen zodat men via een scan naar de website met privacy verklaringen verwezen wordt, staat helemaal los van dit register.

De CPA is benieuwd of een burger camerabeelden kan opvragen als in de buurt van een camera uit dit register bijvoorbeeld zijn tas gestolen is. En of de politie dat anders wel zou kunnen doen.
De CPA is verder benieuwd naar de rol van de gemeente en aan welke gemeentelijke taak dit project voor transparantie gekoppeld is. Als dat niet duidelijk is, kan de medewerking van private partijen problematisch worden.

De CTO zegt dat de politie waarschijnlijk wel de beelden zal kunnen krijgen, maar dat hij zich niet in die lopende discussie wil mengen.

De vraag naar de gemeentelijke taak is even terecht als lastig. Uit veel landelijke discussies in gemeenteland komt een verschuiving in de rol van gemeenten als gevolg van de digitalisering en de terugtrekkende overheid naar voren in de richting van een steeds meer faciliterende rol. Dan zou men dit project kunnen zien als faciliterend voor het gevoel van veiligheid bij de burgers. Iets wat die de gemeente als non-profitorganisatie kan oppakken, omdat niemand anders het doet. Dit project is ontstaan binnen het kader van de zes organisaties die samenwerken binnen DIo20 die dit relevant en noodzakelijk achten. Het is binnen dit kader gemaakt door Datalab, waarbij de gemeente gemandateerd eigenaar en beheerder is in opdracht van DIo20. In de toekomst komt het eigenaarschap wellicht bij een nieuw op te richten juridisch onafhankelijke partij, maar vooralsnog is dit de constructie. De praktijk van de komende jaren zal uitwijzen hoe private partijen hieraan willen meewerken. Er is belangstelling voor overname van dit model in veel Nederlandse gemeenten. Men wil de digitalisering van de gemeente graag inzichtelijk maken voor burger en ondernemer. Het beeld is niet volledig en zal dat waarschijnlijk ook nooit worden bij gebrek aan een centrale registratie. Het kan een bijdrage leveren in de discussie over de digitale vervuiling van de openbare ruimte.

De voorzitter merkt op dat de wethouder op het symposium zal spreken over de digitale stad. De CPA heeft een onderzoeksopdracht gegeven om cameragebruik in de openbare ruimte op de Rode Loper en de Wallen in kaart te brengen. De coalitie heeft aangegeven wifitracking door bedrijven te willen tegengaan. Dit register kan reliëf geven aan de discussies. Er worden geen persoonsgegevens vastgelegd, dus dat is in orde. De vraag of het een gemeentelijke taak is, is een politieke. Het ligt voor de hand daar een relatie te leggen met de verantwoordelijkheid voor de openbare orde en ruimte. Daar zal de CPA in het advies iets over opnemen.